

DISSERTATIONIS ACADEMICÆ,
*Vitam & Merita M. ISAACI B.
ROTHOVII,*
Episcopi q. Aboënsis,
Exposituræ,

Particulam XVI:tam

Consensu Facult. Philos in Acad. Ab.

PRÆSIDE

FRANC. MICH. FRANZÉN

Hist. & Mor. Prof. Publ. & Ord. Acad. Svec, Octodecimviro,

Pro Exercitio

Publica disquisitioni subicit

CAROLUS JOHANNES BRUSIN

Stipend. publ. Viburgensis,

In Auditorio Physico die XV Dec. MCCCCV.

Horis a. m. consuetis

ABOÆ

In Officina FRENCKELLIANA,

| THESES RESPONDENTIS.

Thef. I.

Corpora organica ab inorganisis in eo differunt, quod hæc constant e particulis externe appositis sive conglomeratis, quæ, si separantur, vim tamen & naturam suam non perdunt; illa autem totum quid continent, cujus partes sunt organa, quæ se invicem gignunt & alunt. Vel, si Kantiana definitio magis placet, corpus est organicum, in quo totum & partes sibi invicem fines & adminicula sunt.

Th. II. Corporum inorganicorum origo, sustentatio & mutationes, e viribus physicis sive materialibus, h. e. iis quæ materiz, ideoque unicuique particulæ æque ac toti corpori, inhærent, derivari possunt. Organicorum autem & generatio (e sui similibus secundum typum generis & speciei) & nutritio ac reparatio (per assimilationem alimenti accepti) peculiari tribuendæ sunt vi: quam novo nomine *nifus formativus* jure designavit Blumenbach, non quia nomen rem declarat, sed ut istam a materialibus illis viribus distingueremus.

Th. III. Animalia a vegetabilibus, præter organorum & generandi & nutriendi differentiam, sensus & motus spontaneus distinguunt. Uterque autem non modo corporis cum in nervis cerebro & medulla spinali sensibilitatem, tum in musculis irritabilitatem, sed animi etiam sui conscii vim præsupponit.

Thef. IV. Tres sunt sui conscientiz in mortalibus gradus: *sensitivus*, in quo animus nil nisi mutationem in seipso, vel dolorem nempe vel voluptatem, sibi conscit; in quo itaque sensatio mere subjectiva, per cœnesthesin exorta, est causa motus spontanei; *sensualis*, in quo subjectum, per sensus externos objecta intuens, se ab illis in spatio distinguit: in quo itaque appetitus, e sensatione objectiva sive representatione exortus, motum efficit animantis; *intellectualis*, in quo subjectum, per reflexionem seipsum in tempore intuens, sui ipsius unitatem & identitatem, in omnibus & corporis & animi mutationibus immutabilem, observat, neque se ut phænomenon tantum sibi concipere, sed etiam ut substantiam per se existentem, quamvis sibi ignotam, cogitare valet.

Thef. V. E primo gradu ad secundum omnia surgunt animalium genera: exceptis forte Zoophytis, quorum motus a sensatione mere subjectiva derivari posse videtur.

Thef. VI. Ad tertium vero non nisi homo in terra ascendit: nam bruta animantia neque animi sui aciem in eum ipsum vertere, neque temporis conceptum formare valent.

Thef. VII. Revocant quidem per imaginationem representationes, quas antea habuerunt, sed se illas antea habuisse, sibi non conscient, præteritum ut præsens, quasi in somnio, videntes. Agunt quidem in futurum tempus, sed sine cogitatione futuri, præsentis tantum impulsu commoti.

---

præfertim, quæ ad Ordinem nostrum Ecclesiasticum & necessaria eruditione, & nobilioribus moribus imbuendum faciunt, persequenda reliquisse Successorum & futurorum temporum felicioribus studiis. Quamvis enim novis, suamet cura atque commendatione heic loci constitutis, palæstris litterariis eximia Scientiarum colendarum adjumenta tam Fennicæ incolis generatim, quam imprimis futuris

H h ris

Ordinationes, vel sequentia in Commentariis nominati Consistorii obvia loca commonstrant: *Efter som Senatus Academicus förnimmer att en hoop af Studiosis blifua Ordinerade, ibland builke understundom the aldraverste och obehagligaste sigb inställa, och genom tberas Slächts och vänners promotion foortkomma, Academien till förargelse, att och the ofsjtige och olärde icke tbest mindre antagas till predikoembetet, gifves således androm orsak till lättia och försummelse. Therom är Senatus bekymbrat, och bleff beslutit, att när framdeles tillfälle gifves, måste Senatus samsätta sigb medb H. E:bt, att tberom måtte en gångh stadeligen så beslutas, at ingen må admitteras ad Ordines Sacros, utban han först åtminstâne hafver Rectoris Magnifici testimonium, och blifuer examinerat a Decano Facultatis Theologicae. Således blifuer H. E:bt medb tbet besväret förskont, och Senatus får så vetba, hvilken eller och hurudan person ban är, som Ministerium begårar, att icke en hoop ofskickelige drinkare, och andre tber till komma, utban skickelige och nöcbtre personer. (Ex protoc. Consist. Acad. d. 15 Dec. a. 1645). — Syntes och lända till denna Academies större existimation och anseende, att*

ris verbi Divini Ministris allata essent, tardiores tamen, quam optandum fuisset, erant almæ exorientis lucis in gente egenâ valde & semibarbara pæne progressus; quâmobrem nec numerosis in vasta Diœcesi functionibus ecclesiasticis, quasque vacuas relinquere) haud licuit, viri semper præfici potuerunt docti satis muneribusque gerendis ex voto idonei; (*) ut jam nil loquar de superstitionibus & variis

ingen Dieckne komme ex Schola Triviali och till Ordines, förva åbn han vore deponerat, och hadde dertill tu åor åttminstone (särdeles orsaker undantogandes,) varit vid Academien. på thet Profesores måtte få explorera och ebrfabra samme persons mores och ingenium, om han vore tienligh och beqvâm till Preste-Embetet, eller ej. Och hvar så Gudh tåcetes fordrâ honom dertill, och han så först blifuer examinerat i hvars och ens Professoris professtion, och sedan, der samme Candidatus initiandus besimes dugligh, må honom testimonium vite ac studiorum meddelas off Magnifico Rectore p. t. till H:s Vördt Biskopen, hvarigenom wângen Studiosus får sedan orsak att hålla sig tillbaka, till dess han off sine Præceptoribus och Förmân våknas vårdigh till thet Embetet. Och på thet denne enhållige meeningen måtte vinna dess fortgångh, skiutes hon först och frâmsst under H. E:ts Procancellarii goda betånckande och disposition att öfverläggias och confirmeras. (Protoc. Conf. Acad. d. 24 Sept. a. 1645.)

*) Neque reticendum quod hoc tempore, quo jura civium nondum certis legibus nec accurate definita, nec tuto satis munita erant, in distribuendis muneribus & bene-

variis aliis fordibus in civibus fere omnium Ordinum adhucdum residuis, quarum itaque experibus nec Pastoribus Ecclesiarum tum temporis esse licuit.

H h 2

Inex-

ficiis Ecclesiasticis plus sæpenumero favori, amicitiiis, clandestinis ambitionibus, & præsertim optimatum arbitrio atque imperiosis commendationibus datum fuisse quam par esset, ex quo factum est, ut præmia eruditioni, pietati & probatæ in munere quovis gerendo dexteritati debita, hominibus haud raro cederent ineptis & immeritiis, remotione potius quam promotione dignis; de quibus itaque jure queritur ROTHOVIVS, *att de emot Gudz Ordh. Ordinantiam Ecclesiasticam och all r tt-visa, i sitt raseri upp'åfva sig' öfver lärde och skickelige Män, löpande emot sina Förmäns vilia in Aulam, och vilia skaffa sig' bress på goda lägen eter i landet, och äre dock pesses Ecclesiarum, corruptores juris och violatores æquitatis; altså finnes ännu flere utaff samma slaget, ibland vilka äro några nåsevijsa Kvijs. Prester, t e t er kaffua lupit okallade, och påstlig väl sig' för'allit, och äi mindre de kaffua förskyllt, ju nåsevijsore äro t e. Att dock sådane icke må emot sin Episcopi och Consistorii vettskap och vilia få någon framgång i landet!* (Ex litteris ROTHOVII ad Regni Concil. Ill. Com. A. OXENSTERNÄ d. 18 Aug a. 1650 Abore datis, & in Collectione Monumentorum Historico-rum MSS. Nordmiana obviis.) Nescio an ex hoc petitorum genere fuerit CLAUDIVS ille *Martini*, quoniam ab Ill. Administratoribus Regni sequentibus litteris d. 13 Jul. a. 1655 consignatis, ROTHOVIO commendatum fuisse ex Actis conperimus: *Vij CHRISTINA — Vår gunst —*

Inexpectatum vero omnino, ut opinamur, Lectoribus nostris obveniet, quod hoc jam ævo, his in oris, inter ipsos Ecclesiarum Ministros reperti sint, qui sanctissimæ nostræ Religionis Divinum Statorem, Ministeriumque Verbi, quod ipse in Ecclesia sua

Vij hafve förstådt Her Biskop, dedh Breffvijsere Her Claës Martini, som på fierde året hafuer tjent under dedh Tinska Rytteijd för en Feldt-Predikant, nödgas för sin sjukdom och aldße skuld sigh therifrån att begiffua; Så på thett han icke desto mindre må bliffua försörgd, och niutha sin förra tienst till godo, hafue Vij, effter hans underdånige och ödmuike begäran, velat Eder hans Person recommendera, begärandes Nädeligen, att J, effter som han kan vara skickelig till, honom medh någon lägenheet försörja, derigenom han roligare må kunna leffua, och icke mindre nu än tillsförende sitt tillbörlige uppehälle hafua; Hvilket Vij nådigst vele att I således effterkomme. Befallandes &c.

JACOBUS DELAGARDIE. PER BRAHE. CLAES FLEMING.
(Ex Reg. Arch. R. a. 1633 fol. 954.)

Inprimis vero de Nobilium sic dicto *Jure Patronatus*, ejusque legitimo exercitio, hos inter & Episcopos longæ vehementesque agitatæ fuerunt disensiones, quarum velligia in Actis per plurimis hujus ævi publicis cernere licet; e quibus exempli loco afferam: *H. Majtz Nåd. Svar och Förklaring oppå dee postulater och ährender, som Bisperne och samtel. Presterskapet uti denne nu påstående Rijcksdag hafve underdånigst andraga lätit. Actum Stockholm d. 30 Nov. 1643. (In Actis Cap. Ab.)*

sua instituerat, probris variis & maledictis publice infectari, dogmataque ab ipsis proposita pro meris fabulis & mendaciis venditare auli sint. Commemorant Acta Consistorii Eccles. impium hujusmodi calumniatorem *Henricum Forsum*, munere quodam

---

Mom. 7. Emedan Bisperne föregifua och förmena, at somblige aff Ridderskapet och Adelen något vijdare ut sträcka deres privilegium om Jure Patronatus, åbn som deß rätte uttydning och förstånd kann medgifva, begärandes deröfver någon förklaring; Nu såsom H. K. M:t hafver för detta icke uthan omsorgh förnummit, at någre Disputer deröfver emillan Adelen och Bisperne stundom åhro wordne förluppne, och icke ännu veta kan aff huads fundament, esfter som och Adelen på deras sijda sig besvära, som skulle Bisperne undertijden vele påtrugia dem och Församlingen dee boo uthi, sådane Prästmän och Kyrckherdar, som de intet åhro åtnögde med, mycket mindre förmedelst lagligt vaal, eller Församlingens enhellig samptyckie, dem begåre; Altså emedan H. K. M:t förmodner innan kort en rätt Kyrckioordningh skal blifva författad, och deruthi de. scriberat, huruvidne Adelen och Församlingarnes rätt i denna Punct, och Bispernes Authoritet och myndighet bör vara oförkränkt; Så vill H. K. M:t hafva detta åhrendet derhån opskiutit. Imedlertid skal Adelen och Församlingarne blifva påmint, att dee icke i någon måtte falla Bisperne i deres Authoritet och myndighet; esfter som och H. K. M:t vill i lijke måtto hafva Bisperne förnante, att dee icke heller gifva Adellen och Församlingarne någon orsack sig öfver deres otidige procedurer att besvära.

quodam sacerdotali (ordinarione an vicario? non constat) in Paroecia Helsing Nylandiæ perfunctum, qui a. 1634 tam coram Præposito loci & Judice Territoriali, quam in Visitatione Episcopali sequentis anni, & demum coram R. Dicasterio Ab. præsentibus IV Consistorii Eccles. Asfesforibus, calumniarum suarum, (nefandarum adeo, ut eas vel recensere religioni nobis habeamus!) convictus, officio suo remotus est. Cum vero nihilo fecius illud publice privatimque, solito sacerdotali amictu velatus, administrare pergeret, solemnem privationis Actum Dominica *Jubilate* d. 19 Apr. a. 1635 ROTHOVIVS in Templo Cathedrali, post finita Sacra antemeridiana, cum ipso instituit, pallioque & ordinibus sacris publice exutum quovis Verbi & Sacramentorum ministerio severe prohibuit; (*) qua ignominia notatus, paucis interjectis diebus, capitis reus

---

*) Cum nova omnino atque his in oris insolita pompa perageretur tristis hæc cærimonia, brevum ejus ex Actis *Consistorii Eccles.* listam descriptionem, que sic incipit: *Reverendissimi Patris Dn. M. ISAACI ROTHOVII Episcopi Oratio, habita in degradatione Henrici Forsii, a. 1635. Dominica Jubilate, som föll på t en 19 Aprilis, framstältes en fördärjvat Prästman Henricus Forsius i Åbo Dom Kyrckia, att bliffua in præsentia totius Ecclesie degraderat, för t et han hade misbrukat sin tunga till att hädha oc' försmädha Cristi helgha oc' väl-signeade namn. såsom och försmäd a thett Helgha Predicoambethet, som Adlerna uthvijsa.*

reus a Reg. Dicasterio Ab. d. 23 ejusd. mensis
 judicatus est. Sententiam vero hancce postquam idem
 R. Dicasterium mox eum in modum mitigaverat,
 ut,

*Uthi samma degradations Åctu brukade R. Dn.
 Episopus t enne efter följande formula: När bemålte
 Henricus Forsius var af Vålb. Herren Gubernatoren
 Bror Andersson genom Propboßerna infördt i Kyrckian,
 och Höghmeßsen var ändat, stältes han i sine Präste klä-
 der midt för stoore Cor-dören, och Kyrckian var
 alt full medh folck. Då stälte R. Dn. Episcopus sin
 Oration för menigheten på efterföljande sätt:*

(Longior est hæc Oratio, quam ut in extenso hec
 locum invenire possit. Versatur vero imprimis in lin-
 guæ multiplici & usu & abusu exponendo, facta applica-
 tione ad Forsium ejusque calumnias.) Sermonem vero
 hac apostrophe demum claudit: *Emedan tu sielf haf-
 fuer gjordt tigh ovårdigh till att bliffua uthi t et hel-
 gha Predica ämbethet, vill jagh nu i Gudz then helghe
 Trealdig eetz, the helig e Englars, och themne folkrij-
 ke vederlig e Församblings åsyn, lassua tigh affsagt
 ifron Preste Åmbet et, så att tu hwarcken alt, eller nå-
 gon deell theerof, brucka skall efter denna dagh. Och
 till ett uppenbart tecken, att tu aldigh mer för nå-
 gon Prästman skall bliffua hållsat, eller ibland vår or-
 den rächnut, ut an såsom en affällig oc förderffuat lem
 therifron ut mōnstrat oc affsyndrat vara, befaller
 jagh tigh att tu här nu uppenbarligen afläggev präste
 habit oc klådebonat (Hic deposuit pallium) *Votum
 duplex: 1. Vera illius penitentia & seriae conversionis.
 2. Pro juventutis educatione.**

ut, compedibus ferreis vinctus, publicis ad arceni Aboensem detineretur laboribus, (*) in morbum incidit gravem adeo & lethalem, ut jam die 26 Junii insequentis in Actis Consistorii Eccles. perhibeatur diem obiisse supremum. (**)

ROTHO-

*) Exhibet Protoc. R. Dicasterii d. 23 Apr. a. 1655 nominatam sententiam (mira sane ratione!) his verbis expressam: *Effter som Lagen förmåler, att then som lasteliga talar å Borgmästare och Råd, thet theras heder och åhra angår, haffuer förvärkat sitt lijff; mycket meer then som Christum försmådar; hvarföre Forsius intet kan befrias, uthan skall döden dö. Concordibus tamen sufragiis postmodum decretum est: Att han skulle järnslås, och arbetha vidh kalckbalian på Åbo Slott om dagen, och om natten i tornet, androm till förskräck och varnagel, till den Kongl. Rättens vidare beskedh. — Causam de qua quaeritur qui penitius nosse desideraverit, consulat protocolla R. Dic. Ab. d. d. 10 & 14 Jan. 12 Mart. 6 & 11 Apr. a. 1655; quæ & præcipua continent, a Forsio in dictorum suorum explicationem & excusationem prolata; quibus vero diutius immorari jam non vacat.*

**) Pastor arcis Dn. Michael Erics d. 17 Junii a. 1655 in Consistorio Eccles. de Forsio tam morbo quam animi indole interrogatus, narrauit se quotidie ipsum ægrotum visitasse, eumque ante quam S. Cœnæ particeps factus esset, *haffua bekendt sigh för en stor och groof syndare, och för den saaken han ströffadh är, bekemner sigh vara skyldigh; quas ejus confessiones, a Dn. Michaele litteris consignandas, Consistorium sibi sine mora tradi jusfit. —*

ROTHOVIVM nostrum tot tantisque de Religione & Scientiis, de Diœcesi Academiaque Aboënsi, & de universa denique Finlandia meritis inclytum, dignum quoque fuisse, qui civium suorum frueretur amore & gratissima veneratione, Principumque, quibus per quinquaginta annos summa cum fide atque dexteritate servierat, eximia gratia atque beneficentia, non est quod dubitemus; quamvis nec is semper, uti jam supra pluribus exposuimus, turpium & ineptorum fugillatorum effugere potuerit sinistra & malevola judicia. Constitit tamen virtutibus famæque meritis viri apud bonos quosvis illibata sua, quousque vixit, laus atque reverentia, quam nec cœca obtrectatorum invidia, nec ulla temporum iniquitas, obliterabunt.

Præter salaria annua & ordinaria, a S. R. M:te Episcôpis Aboënsibus tum temporis larga satis manu concessa, (*) tot aliis variisque denationibus, emolumentis

I i

mentis

In Protoc. vero d. 26 Junii jam annotatum legimus: *Bleff discurerat och talt om Henrici Forsii lijk och om hans begraffningh; Bleff assagt att hans döde lekamen skall begraffvas i Vårfru-Kyrckia;* qua repentina morte ignominia sibi inflicta publica, opinato citius, exemptus est.

*) Quinam & quales fuerint reditus Sedi Episcopali Aboënsi hoc ævo assignati, luculenter docet Regium Statutum s. *Ordningh, hvarefter then Stormächtigste Högborne*

mentis & immunitatibus regia ipsum ornaverat
libe-

*Furste och Herre, Herr GUSTAF ADOLPH, Sveriges, Göttes och Wendes uttkorade Konung och Arffurste &c. nådigst bassuer bevilliat och efterlätit Biskopen, Capitularibus och Presterskapet utbi Åbo, Raumo och Björneborgh, dheras underbåld åbrligen att bekomma, Actum Helsingfors d. 4 Febr. A. 1616. (Prostat in Actis MSS. Cancellariæ Ditionis Ab. & Björneb.) Biskopen skall bassua till Prästegjeld under Biskops Stolen Vårfru-Kyrckio Sochn, sampt Chorois Gods och Bisparla, som är lagt till Biskopsåker under Åbo, med Ibava, Raunio och Pitkämäki Engiar, och några Engietegar i Pijkis Heradb. Dbestlijckes Otta Lesten Kyrckiotijender, som äro: Aff Vårfru Kyrckia i Masku Håradb Sextijo Sex tunnor; Aff Virmo Sochn Ettbundrade Tiugu Tunnor; Aff Pöyttis Sochn Trettijo Tunnor; Aff Letalla Sochn i Virmo Heradb Sextijo Fyra Tunnor; Aff Nykyrckio Sochn Trettijo Tunnor; Aff Lundo Sochn i Pijckie Heradb Sextijo Fyra Tunnor. — Præbendam Råndämäki i Vårfru Kyrka, (hic dictam a Templo Finlandiæ antiquissimo, hic condito & S. Mariæ dicato) inde a Christianæ Religionis his in oris plantatæ primis initiis, Sedi Episcopali immoto jure ad tempora usque ROTHOVII adhæsisse, ex Actis constat. Fuerat nempe Templum nominatum Råndemåkensē Fennoniibus Cathedrale ad a. usque 1300, quo hanc dignitatem Templo Aboēnsi collatam fuisse perhibet Rev. P. JUUSTEN *Chron. Epp. Abb.* p. 14. *Ed. Portb.* Cfr. & pagg. 12, 97, 105, 183, 185, 190, 260 &c.) Et cum præter hæc villa Episcopalis *Korois*, quam per sesquiseculum, ante erectum *Castrum Kustoensē*, habitarunt Epi-*

liberalitas, ut ipsi satis opum & fortunarum sup
 1 i 2 pe

---

scopi Aboënses, & quæ adhucdum mensæ Episcopali sub-
 jacet, in paroecia *St. Mariae* s. *Råndåmåki* sita est,
 prægnantibus ex causis hæc Ecclesia præ aliis, præfer-
 tim cum & urbi vicina jaceat, Episcopis Aboënsibus An-
 nexæ loco collata fuit. ROTHOVIO vero Fennicæ Linguae,
Råndåmåkensibus vernaculæ, prorsus ignaro, aliam de-
 mum s. *Pargasensem* paroeciam, cujus incolæ Svethico
 utuntur idiomate, pro antiqua illa Episcopali Præbenda
 in *Råndåmåki*, concessam fuisse testantur *Regg. Litt. d.*
9 Jan. a. 1650 Upsaliae datæ: Vij GUSTAF ADOLPH —
Giöre vitterligit, at effter Vij förnimme att Rennå-
måcki Sochn, som hörer till Åboo Biskopstool, bestor
utbi Finske Inbyggjare, och vår dervarande Biskop icke
är i det Finske språket kunnug; derföre och på det at
förb:te Biskop må kunna samme Sochn och Försambling
desto bättre förestå, derföre haffue Vij beviliat, att
han må dijt förordna den Kyrckioberden som nu är i
Pargas Sochn, i staden för samme Rennåmåki. Vij
biudbe fördenskuldb så vell Kyrckioberden i Pargas,
at han opdrager samma Gåldb Biskopen, så vell som
våra deri boende undersåter, att dbe bonom all den
plicht giöra, som dbe sin Kyrckioberde skyldige äbre;
Jemvell Rennåmåcki invånare, at the erkänna förb:te nu
eller till varande Kyrckioberde i Pargas för tberes Siå-
lesfriare och Kyrckioberde, utbgibrantes bonom i lijcka
måtto huadb dbe sin Kyrckioberde skyldige äbre; Der
dbe Församlinger vete sigb att effterrätta. (Ex Arch.
R. a. 1650 fol. 5 vers.) Aliis ejusdem gl. m. Regis d.
30 Maji a. 1650 Holmiä lignatis litteris jus ei simul
delatum est att bereffter åbrligen annauma i Pargas

peteret non solum ad honeste vivendum, sed etiam
ad

de 66:tr underholdts spannemåbl, som han åbr vaan att bekomme i Rännemåki (Vid. *Acta Arch. R.* nominati anni fol. 275.) — Mortuo ROTHOVIO a. 1652 successit in Pastoratu *Pargasensi* Filius *Isaacus*; (de quo plura in seqq.) huic vero a. 1655 ROTHOVII gener M. JOH. PRATANUS. in Acad. Ab. Log. Prof; quo vero ad Pastoratum *Kimitoensens* circa a. 1660 translato, Sedi Episcopali, quam tum tenuit D. JOH. TERSERUS, reddita est Ecclesia *Pargas*; inde a quo tempore Episcopatus semper adjuncta mansit, parœcia vero *St. Mariæ* in ulus Academicæ delegata est. — Didicimus porro ex perlustratis rationibus Camerae Provincialis (*LandsContoirets*) hujus loci, ROTHOVIIUM re ipsa quovis anno percepisse assignatam sibi 384 tonnarum frumenti copiam, (VIII *Låst*, cujus generis modius unus (*Låst*) 48 tonnas continet) scilicet:

<i>Ex Territorii Webmoensis</i>					
—	—	<i>Letala</i>	—	—	64
—	—	<i>Nykyrka</i>	—	—	30
<i>Territorii Maskuensis</i>					
—	—	<i>Wirmo</i>	—	—	120
—	—	<i>Pöyttis</i>	—	—	32
<i>Territorii Pikiensis</i>					
—	—	<i>Pargas</i>	—	—	66
—	—	<i>Lundo</i>	—	—	64 &
<i>Territorii Satacundiæ Inferioris</i>					
—	—	<i>Heittis</i>	—	—	8
					Summa 384 tonn.

ad numerosam prolem egregie educandam & sustentan-

Observandum quoque 3 tonnas postremo nominatas non quidem commemorari in Litteris Regg. d. 4 Febr. a. 1616 supra citatis, attamen recte additas fuisse in complementum constituti salarii annui; cui dein accedere, (nescio unde & quo titulo?) circa 17 tonnae avenae, 16 tonnae pisi & 3 tonnae tritici, Episcopo e tribus primo nominatis Territoriis, supra quam quod Litterae Regg. continent, erogatae; quorum omnium reddituum summam, ex aestimatione Coronae (*Kronovårdr*) a. 1641 computatam, citatae rationes siliunt: *Dal. S:mt.* 969: 24 öre; ut jam nil loquar de proventibus haud exiguis agrorum & pratorum Sedi Episcopali subditorum, quorum tamen, aequae ac reliquorum eidem annexorum reddituum, maxima pars, per injuriam temporum vel direpta, vel aliis usibus dudum dicata est.

Sed praeter stata haecce legibusque definita annua stipendia, donis variis beneficiisque gratiosissimis ipsam iterum iterumque maeravit S. R. Mitas; quo his fidei atque indefessae praestantissimi Viri industriae constitutis praemiis publice testatum redderet, quanti faceret plurima ejus & de Ecclesia Dei, & de omni Patria praecleara atque immortalia merita. Sic jam R. GUSTAVUS ADOLPHUS Litteris d. 12 Dec. 1629 (Vid. *Acta Arch. R.* fol. 577) & d. 30 Maij 1630. (Fol. 275) ei haeredibusque suis in perpetuam possessionem donaverat duas areas urbeas, Templo Cathedrali Ab. olim proprias, (*Kyrkotompter*) privatisque suis aedibus contiguas, *till att bebyggia, brukka ocb besittia, ocb dermedb till att göva ocb låtba, efter deras egen godtyckio*, praetereaue usum fru-

tandam; cui & moriens hæreditatem, pro tempo-
rum

Quam quorundam prædiorum rusticorum; quæ dona & confirmaverat & novis auxerat R. CHRISTINA, prout munificentiam hancce regiam pluribus testantur sequentes ejus Litteræ, Holmiæ d. 16 Oct. a. 1645 datæ: *Wij* CHRISTINA *Ec. Ec. Ec.* Göre vitterligen, att *Oß* hafver vår troo undersåtbe utbi Åbo och dess Stift, *Oß* ellskeligh, vördigh och böglårdh *M:r* Isak Rothovius presentera låtit fyra Kongl. Bref, tvenne bonom gifne af vår Sabl. Kiere Her Fader (glor vârdigst i åminnelle) det förra af dato den 27 Martii 1629, derutbinnau bonom efterlåtes och bevillies en Skattegårdh Källe benämnd utbi Pike Hårad och S:te Karins Soehn på Kaxikårta öö belågen, med en Chrono utbjordh dârsamma stâdes, att utbi sin och sin bustrus lijftijdh besittia och behålla, fritt för alle visse och ovisse Pertzeler som deraf gövas böre: det andra, den 21 Junii 1632 dateradt, buarmedh bonom behrefves ett Chrono bemman Måby benämndt utbi Pargas Soehn och Söder Finne Laglagu och Pizkie Håradh belåget, sampt fyra ödes bemman i samme by, quitt och fritt för alle visse och ovisse utblagor, doch tbe undantagandes, som expresse till Krigs utförandet pålagde åbre, eller blifve, till en behagelig tijdh att niuta, bruka och behålla. I tbe tvenne andre Kongl bresven, af för detta våre och Sveriges Rijkkes vabrande Förmyndare och Regeringh bonom gifne, och daterade, det ena den 17 Septemb. 1634, det andra den 16 Aprilis 1641, buarutbinnau bevillies och förunnnes bonom, i det förra, ett bans Skattebemman Teenby i Pargas Soehn och Pizkie Hårad utbi Finlaudh belåget, quitt och fritt för alle visse och ovisse Pertzeler

ler, undantagandes som förr, dee som expresse till
 Krigz utförandet nu äre, eller blifva pålagde, till be-
 bagelig tidb att niutba och behålla; I det sedbermera
 bevillies honom och hans busstro effterskrefne Chronobem-
 man, nembligen i Pikie Håradb och S:te Karins Sochn,
 Lille Korppis, elliest Kauris kalladt, Chronobemman ett,
 utbi Masko Håradb och Merimasko Gåldb, Kavalais
 om tiugu åtta öres Skatt, quitte och frij för alle deraf
 gående visse och ovise utblagor, inge undantagandes,
 utbi begges deres lijftidb att niutba; Ödmukeligen
 Ös nu ansökandes om vår nådige Confirmation på be:te
 hemman och lågenbeeter. Detta hans underdånige anhol-
 lande och begäran, hafve Wij med nåder anhört, och i
 betrachtande af dee bulde, trogne och fljttige tjänster
 välbemalte Mr ROTHOVIVS, Ös samt Gudz Forsamlingb
 och Fäderneslandet nu utbi en rum tidb bevist hafver, det
 samme han ytterligare att göra och bevijssa förplichtad
 vara skall, velat honom af gunst och nåde unne och confir-
 mere, Effter som wij här medb, och i kraft af detta vårt
 öpne brefz kraft, unne och confirmere bem:te Mr ISAK
 ROTHOVIVS alle ofvanskrefne hemman, godz och gårdar,
 medb alle dentilkydande ågor och lågenbeeter, att niu-
 tba, bruuka och behålla uti sin och sin busstrus lijftidb,
 alldeles medb dhees conditioner och villkobr, som sielfve
 äfvanbem:te Kongl bref i bokstafven innehålla och för-
 måbla; allenast till en nådig förbättringb emoth honom
 vele wij att dhe godz, som i äfvanbem:te Kongl. bref
 honom och hans busstro, allenast till bebagelig tidb äre
 förunte, lijka med dhees andre på begges deras lijft-
 tidber, här effter och medb detta skole tydas och för-
 ståås Fämvil och att han och hans busstro deu Uthjor-
 den Bongarehöble, som fuller ligger under förstbemalte
 Källe:

Källe gårdb, och i 50 åhr berättas hafva legat både, men likväl i högfbem:te vår Sabl. Kiere Her faders bonom Magr ROTHOVIO på bem:te gårdb gifne bref antet år infördb vorden, här effter medb lijka villkobr som dbee andre lågenbeeter dem oplätne äre, skole måghe niuta och behålla. Här alle som vederböre hafve sigb tillbörligen att effterrätta, icke görandes här emoth i någon måtto. Till yttermera visso.

CHRISTINA.

(Ex Archivo R. a. 1645 fol. 742)

Nils Tungel.

Conceserat quoque liberalissima Regina jam antehac, scil. Litteris d. 12 Aug. a. 1643 consignatis, ROTHOVIO uxorique ejus, prædium ipsius proprium *Hylkilax* in insula *Kaxkerta* situm, liberum ab omnibus tributis publicis (qvitte och frij för alla dess afgående visse och ovisse åbrlige utlagor, inge undantagandes, att oqvalde niutba, bruka och behålla uti begges deras lifstijdb &c. (Vid. *Acta Arch. R.* a. 1643 fol. 268 vers.) Quibus omnibus beneficiis cumulum quasi addidit, eadem etiam ad liberos ROTHOVII, quoad in vivis essent, propagando & amplificando Litteris d. 7 Junii a. 1651 clementissime datis, *Jålunda att dee effter hans död ofvanb:te beman och lågenbeeter må tilltråaba och dem niuta, bruka och behålla till deres lifstijdb, under lijka frijbeetz villkor, som han dem nu besitter och innebafver, och förva derå gifna breef i bokstafven vijdare utboijsa.* (Vid. *Acta Arch. R.* a. 1651 fol. 2172.) Cum denique ex Rationibus publicis constet, eum ex speciali Superiorum gratia immunem fuisse a variis publicis tributis, numerata pecuniâ solvendis, e re sua pecuaria (*Boskaps penningar*) tam in urbe, quam in villa sua mensali *Ko- rois*